

JARDUEREN MEMORIA 2023

enpresa
institutua
Instituto de Economía Aplicada a la Empresa

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

NAZIOARTEKO
BIKAINASUN
CAMPUSA
CAMPUS
DE EXCELENCIA
INTERNACIONAL

Aurkibidea

1. AURKEZPENA	4
Nor gara?	4
Xedea	4
Ikusmena	4
Balioak	5
Berezko Funtzioak	5
Taldeko Kideak	5
Institutura adskribatutako ikertzaileak	5
Administrazioko eta zerbitzuetako langileak	8
Zuzendaritza organoak eta egoitza instituzionala	9
Enpresa Institutua zenbakitan	10
2. IKERKETA	11
Management Letters / Cuadernos de Gestión	12
Kontratuak eta ikerketa proiektuak	13
Ikertaldeak	14
Argitalpenak	16
Indexatutako aldizkarietako argitalpenak (JCR edo Scopus)	16
Beste argitalpen batzuk aldizkarietan	18
Liburuetako argitalpenak/kapituluak	18
Zuzendutako tesiak	20
Sariak	21
3. GRADUONDOKO PROGRAMAK	22
Berezko programak	23
Enpresen Zuzendaritza eta Kudeaketa Masterra (Executive MBA)	23
Marketin eta Merkataritza Zuzendaritza Masterra	23
Finantza Merkatuak eta Banka Pribatua Masterra (FMBP)	24
Ondarearen Gestioa eta Banka Pribatua unibertsitateko espezialista (OGBP)	25
Ekintzailetza eta Enpresen Zuzendaritzako Masterra (MBAe3)	27
Programak lankidetzan	28
Finantzak eta Finantza Zuzendaritza Master Ofiziala	28
Enpresa Zuzendaritza Berrikuntzaren eta Internazionalizazioaren Ikuspegitik Unibertsitate Masterra	28
Enpresa Zuzendaritza, Ezagutza eta Berrikuntza Doktoregoa (99/2011 EDk araututako doktorego programa)	29
4. EZAGUTZAREN TRUKEA ETA DIBULGAZIOA	30
Ikerketa arloko praktika komunitateak	31
Ikertzaile bisitariak	31
Hitzaldiak eta ikustaldiak enpresetara	32

1 Aurkezpena

1. Aurkezpena

1. Nor gara?

Enpresa Institutua–Enpresari Aplikatutako Ekonomiaren Institutua Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatearen berezko unibertsitate institutua da, ministro agindu bidez sortua, 1964ko azaroaren 12an. Zubiria Etxean du egoitza, Euskal Herriko Unibertsitatearen (UPV/EHU) Sarrikoko campusean, Bilbon.

Enpresa Institutuak unibertsitate-irakasle doktoreak biltzen ditu, enpresa zuzendaritzako ikasketei lotutako sailetakoak, Enpresaren Ekonomian eta horren inguruko arloetan egindako aurrerapen zientifikoak enpresa dinamikara hurbiltzeko, eta baita unibertsitate eta enpresa munduen arteko benetako hurbilketa ahalbidetzeko ere.

Ikerketa zientifiko eta teknikoaz arduratzen da funtsean; graduondoko eta ikasketa espezializatuetakoko ikastaroen antolaketaz eta irakaskuntzaz, eta baita enpresa eta instituzioei Ekonomia Aplikatuaren arloko gaietan (Enpresen Antolakuntza, Kudeaketa eta Zuzendaritza; Finantza Ekonomia; Merkaturatzea eta Merkaturaren Ikerkuntza, etab.) aholkularitza teknikoa eskaintzeaz ere.

Xedea

Enpresei, administrazio publikoei, unibertsitate-komunitateari eta gizarte osoari lotutako ekonomiari eta enpresa-kudeaketari aplikatutako ezagutza zientifiko eta teknikoa sortzeko, zabaltzeko eta transferitzeko ikerketa-institutua gara.

Ikuskera

Ekonomia eta enpresa-mundura aplikatutako ezagutzaren ekarpenean erreferente izan nahi dugu. Enpresek, unibertsitateek eta gizarteak, oro har, enpresa-praktika ekonomikoaren eta ikerketa eta prestakuntza akademikoaren arteko lotura gisa ezagutu nahi ditugu. Ekonomiako eta enpresa-kudeaketako ezagutza transferitzeko eta ikertzeko interesa duten pertsonen arteko topagunea izan nahi dugu.

Balioak

Ingurunearekiko konpromisoa, erantzukizun soziala, ingurumenaren jasagarritasuna, gardentasuna, aniztasuna, berdintasuna, irisgarritasuna, zintzotasuna, berrikuntza eta profesionaltasuna.

2. Berezko Funtzioak

Enpresa Institutua-Enpresari Aplikaturiko Ekonomiaren Institutuaren berezko funtzioak hauek dira:

1. Ikerketa planak antolatu, garatu eta ebaluatzea.
2. Indarrean dagoen legediaren barnean, graduondoko unibertsitate ikasketa ofizialak eta berezko tituluak edo titulu espezializatuak eskuratzeko ikasketak antolatu eta garatzea.
3. Unibertsitateko kideen eta komunitate osoaren eguneratze zientifiko, tekniko, humanistiko, artistiko eta pedagogikoa bultzatzea.
4. Lan zientifiko, tekniko eta humanistikoak kontratatu eta gauzatzea pertsona fisikoekin edota erakunde publiko edo pribatuekin, indarrean dagoen legediaren barnean.
5. Elkarren artean edota beste ikastegi eta sail batzuekin lan egitea, bai UPV/EHUkoekin bai beste erakunde publiko edo pribatu eta koekin, hezkuntza eta ikerketa jarduerak aurrera eramateko.
6. Euskal Herriko Unibertsitateko gainerako organoekin batera lan egitea haien eginkizunen barruan.
7. Bere eskumenen esparruan indarrean dagoen legediak emandako edo Euskal Herriko Unibertsitateko Gobernu Kontseiluak aginduriko beste edozein ekintza.

3. Taldeko Kideak

Institutura adskribatutako ikertzaileak

Rosa Mª Ahumada Carazo. rosamaria.ahumada@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Eneka Albizu Gallastegi. eneka.albizu@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Covadonga Aldamiz-echevarría González de Durana. covadonga.aldamiz@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkaturaren Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Vanesa Apaolaza Ibañez. vanesa.apaolaza@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkaturaren Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Gloría Aparicio de Castro. gloria.aparicio@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkaturaren Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Andrés Araujo de la Mata. andres.araujo@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko katedraduna. Esklusiboa.

Gerardo Arregui Ayastuy. gerardo.arregui@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Irakasle Agregatua. Esklusiboa.

Unai Arzubiaga Orueta. unai.arzubiaga@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia I. Doktorea. Irakasle Agregatua. Esklusiboa.

Jon Barrutia Güenaga. jon.barrutia@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko katedraduna. Esklusiboa.

José Mª Barrutia Legarreta. josemaria.barrutia@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkaturaren Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko katedraduna. Esklusiboa.

1. Aurkezpena

Imanol Basterretxea Markaida. imanol.basterretxea@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Ana Beraza Garmendia. ana.beraza@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitate Eskolako titularra. Esklusiboa.

José Juan Beristain Oñaederra. josejuan.beristain@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Amaia Jone Betzuen Álvarez. amaiajone.betzuen@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Urakasle Agregatua. Esklusiboa.

Ana Blanco Mendialdua. ana.blancom@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Julen Castillo Apraiz. julen.castillo@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko irakasle atxikia. Esklusiboa.

Jon Charterina Abando. jon.charterina@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Maria Soledad Esteban Galarza. marisol.esteban@ehu.eus. Saila: Politika Publikoak eta Historia Ekonomikoa. Doktorea. Unibertsitateko Katedraduna. Esklusiboa.

Carmen Etxebarria Miguel. carmen.etxebarria@ehu.eus. Saila: Ekonomia Aplikatua I. Ekonomia Aplikatua. Doktorea. Unibertsitateko katedraduna. Esklusiboa.

Mª Pilar Fernandez Ferrín. pilar.fernandezf@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko irakasle titularra. Esklusiboa.

Fco. Javier Forcada Sainz. javier.forcada@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Jose Domingo García Merino. josedomingo.garcia@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Ainhize Gilsanz López. ainhize.gilsanz@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

Pedro Manuel Gómez Rodríguez. pedro.gomez@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Ana Mª González Flores. ana.gonzalezflores@ehu.eus. Saila: Ekonomia Aplikatua V. Ekonomia Aplikatua. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Patrick Hartmann. patrick.hartman@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Goizalde Hernando Saratxaga. goizalde.hernando@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Irakasle atxikia.

Jon Hoyos Iruarrizaga. jon.hoyos@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

Txomin Iturralde Jainaga. txomin.iturralde@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko katedraduna. Esklusiboa.

Jon Landeta Rodríguez. jon.landeta@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko katedraduna. Esklusiboa.

Macarena Larrauri Estefanía. mariamacarena.larrauri@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Aitziber Lertxundi Lertxundi. aitziber.lertxundi@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

Cristina López Caro. cristinamaria.lopez@ehu.eus . Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Unibertsitateko irakasle agregatua.

Amaia Maseda García. amaia.maseda@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia I. Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko katedraduna. Esklusiboa.

Jesús Matey de Antonio. jesus.matey@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Lucía Mediano Serrano. lucia.mediano@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Alaitz Mendizabal Zubeldia. alaitz.mendizabal@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitate eskolako titularra. Esklusiboa.

Aitziber Olasolo Sogorb. aitziber.olasolo@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

Julián Pando García. julian.pando@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa

Miguel Ángel Peña Cerezo. miguelangel.pena@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Miguel Ángel Pérez Martínez. miguelangel.perez@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Iñaki Periañez Cañadillas. inaki.perianez@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Virginia Rincón Diez. virginia.rincon@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

Estibaliz Rodríguez Núñez. estibaliz.rodriquezn@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko irakasle atxikia. Esklusiboa.

Vicente Ruíz Herrán. vicente.ruiz@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Doktorea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

Maite Ruiz Roqueñi. maite.ruiz@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko titularra.

Lucía Sáez Vegas. lucia.saez@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

María Saiz Santos. maria.saiz@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Kontabilitatea eta Finantza Ekonomia. Doktorea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

Leire San-José Ruiz de Aguirre. leire.sanjose@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Kontabilitatea eta Finantza Ekonomia. Doktorea. Unibertsitateko irakasle titularra. Esklusiboa.

Nerea San Martin Albizuri. nerea.sanmartin@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Kontabilitatea eta Finantza Ekonomia. Doktorea. Irakasle agregatua. Esklusiboa.

Valeriano Sánchez Famoso. valeriano.sanchezfamoso@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia I. Doktorea. Unibertsitateko irakasle Agregatua.

Felipe Serrano Pérez. felipe.serrano@ehu.eus. Saila: Ekonomia Aplikatua V. Ekonomia Aplikatua. Doktorea. Unibertsitateko katedraduna. Unibertsitatea. Esklusiboa.

1. Aurkezpena

Unai Tamayo Orbegozo. unai.tamayo@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Eskolako irakasle titularra. Esklusiboa.

Susana Tejada Barrenetxea. susana.tejada@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta Merkatuen Ikerkuntza. Doktorea. Unibertsitateko irakasle lankide iraunkorra. Esklusiboa.

Sara Urionabarrenetxea Zarrandikoetxea. sara.urionabarrenetxea@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Kontabilitatea eta Finantza Ekonomia. Doktorea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

Jesús Mª Valdaliso Gago. jesusm.valdaliso@ehu.eus. Saila: Politika Publikoak eta Historia Ekonomikoa. Doktorea. Unibertsitateko Katedraduna. Esklusiboa.

Belén Vallejo Alonso. belen.vallejo@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Doktorea. Finantza Ekonomia eta Kontabilitatea. Unibertsitateko irakasle agregatua. Esklusiboa.

Oihana Valmaseda Andia. oihana.valmaseda@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Doktorea. Merkaturatzea eta ikerketa Merkatuak. Bitarteko lan-kontratudun irakaslea. Esklusiboa.

Francisco Javier Villalba Merlo. javier.villalba@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta merkatuen ikerketa. Doktorea. Unibertsitate Eskolako titularra. Esklusiboa.

Oskar Villarreal Larrinaga. oskar.villarreal@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Kontabilitatea eta Finantza Ekonomia. Doktorea.

Pilar Zorrilla Calvo. pilar.zorrilla@ehu.eus. Saila: Finantza Ekonomia II. Merkaturatzea eta merkatuen ikerketa. Doktorea. Unibertsitateko titularra. Esklusiboa.

Administrazioko eta zerbitzuetako langileak

Maria Cristina Aristegui.

Helbide elektronikoa: mariacristina.aristegui@ehu.eus.

Telefonoa: 94 601 37 08

4. Zuzendaritza organoak eta egoitza instituzionala

Zuzendaritza organoak

Zuzendaria: **Covadonga Aldamiz-echevarría González de Durana.**

Helbide elektronikoa: covadonga.aldamiz@ehu.es

Telefonoa: 94 601 38 66

Idazkari akademikoa: **Aitziber Lertxundi Lertxundi**

Helbide elektronikoa: aitziber.lertxundi@ehu.es

Telefonoa: 943 01 51 85

Egoitza instituzionala

2006 urtetik Institutuaren egoitza Zubiria Etxeko (Zubiria kondearen jauregia zena) lehenengo solairuan dago, Sarrikoko campusean.

Enpresari Aplikaturiko Ekonomiaren Institutua (UPV/EHU) Zubiria Etxea. Agirre Lehendakaria, 83 48015 Bilbo - SPAIN

Gure sare sozialak

Ekonomia
eta Enpresa
Fakultatea

Facultad
de Economía
y Empresa

1. Aurkezpena

5. Enpresa Institutua zenbakitan

Ikerkuntza

Ikertzaile kop.	61
Zenbat sailetatik datozen	4
Zenbat ikertaldetan parte hatzen diren	11
Argitaratutako aldizkariak: Management Letters/Cuadernos de Gestión	Scopus; ESCI; Sello FECYT
Garatutako proiektuak eta kontratuak	17
Garatutako proiektuak eta kontratuen zenbatekoa	485.090,04 €
Argitalpen kopurua	60
Enpresa Institutuko kideek zuzendutako tesiak	6

Graduondoko programak

Enpresa Institutuak antolatutako berezko tituluak	4
Enpresa Institutuaren berezko tituluetakoa ikasleak (guztira) (*):	179
Masterra: Enpresen Zuzendaritza eta Kudeaketa (Executive MBA)*	62
Masterra: Marketina eta Merkataritza Zuzendaritza*	52
Finantza Merkatuak eta Banka Pribatua Masterra (FMBP)*	38
Masterra: Ekintzailatza eta Enpresa Zuzendaritza (MBAe3)*	27
Lankidetzan aritutako master eta doktorego programak	3
Lankidetzan programetako ikasleak (guztira) (*):	127
Master Ofiziala: Finantzak eta Finantza Zuzendaritza	61
Unibertsitateko masterra: Enpresa Zuzendaritza berrikuntzaren eta Internazionalizazioaren ikuspegitik	28
Enpresa Zuzendaritza, Ezagutza eta Berrikuntza Doktoregoa	38

Ezagutzaren trukea eta dibulgazioa

Enpresekin izenpetutako hitzarmenak	18
Antolatutako hitzaldiak	27
Ikertzaile bisitariak	4
Prestakuntza eta ikerkuntza finantzatzeko banako dirulaguntzak	2

Datu ekonomikoak

Kudeatutako aurrekontua	
Management Letters/Cuadernos de Gestión	12.737,15 €
Masterra: Enpresen Zuzendaritza eta Kudeaketa**	218.900 €
Masterra: Marketina eta Merkataritza Zuzendaritza**	142.704,76 €
Finantza Merkatuak eta Banka Pribatua Masterra (FMBP)**	81.989 €
Masterra: Ekintzailatza eta Enpresa Zuzendaritza (MBAe3)**	78.000 €
Enpresa Institutua (AZPko langileak, webgunea, prestakuntzarako dirulaguntzak eta bestelakoak)	8.908 €

(*): Lau hilabetez titulazio bereko bi promoziotako ikasleek bat egiten dutenez, ikasle kopurua bi promoziotakoena batura da.

(**): Zifra ekonomikoen bikoizketa saihesteko, lau hilabetez bi promozioi bat egin arren, datu hauetan graduondoko bakoitzeko edizio bakarria bildu da.

2 Ikerketa

2. Ikerketa

1. Management Letters / Cuadernos de Gestión

Management Letters / Cuadernos de Gestión nazioarteko aldizkari akademikoa da eta Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatearen (UPV/EHU) Enpresa Institutuak editatzen du 1985az geroztik. Zorroztasun akademikoarekin egindako lanak argitaratu nahi izaten ditu, eta aldizkariaren xede diren ezagutza arloentzako ekarpen garrantzitsuak direnak.

Journal of Citation Report-ek, 2022ko edizioan, berriro sartzen du Management Letters/Cuadernos de Gestión aldizkaria ESCI edizioaren barruan, eta hainbat metrika kalkulatzeko, hala nola Journal Citation Indicator (0,24ko balioarekin Web of Science-eko aldizkari guztien multzoan laugarren kuartilean kokatzen duena BUSINESS kategorian) edo Journal Impact Factor (0,8ko balioarekin). Halaber, Scopus, datu-basean ere indexatuta dago, 29/57 posizioan (50 pertzentila, bigarren kuartila), Industrial relations kategorian. 2023ko abendurako CiteScore Tracker delakoak, 2,6ko balioarekin, hobekuntza aurreikusten du aldizkariaren inpaktuan. Beste urte batez 2022rako FECYT-en Kalitate Zigilua eguneratu du, 36,45eko puntuazioarekin. Horiek horrela, 14/35 posizioan finkatu da Ekonomia kategorian (2. kuartila).

2023an zehar, 251 eskuizkribu jaso ziren guztira (aurreko urtean baino % 5 gehiago), eta 14 artikulua argitaratu ziren 23(1) eta 23(2) aleetan. Azken datuen arabera, batez besteko epea 10 egunekoa da "desk rejection" ukoetarako, 122 egunekoa parekoen ebaluazioaren ondoko ukoetarako, eta 193 egunekoa onarpenerako. Aldizkariaren ukoen tasa % 94koa da.

2023an atal arrunt bat eta bi ale berezi kudeatu dira, "Sustainable Development Goals (SDGs): management and reporting" eta "New trends in entrepreneurship" izenburuekin, hainbat unibertsitateko editore gonbidatuekin. "Online consumer behavior" ale berezirako bidalketak jasotzeko epea duela gutxi ireki da, eta gutxi barru irekiko da, halaber, "Management, Innovation and Sustainability studies in Small and Medium enterprises" gaira zuzendutako lanak jasotzeko epea.

Aurten, aldizkariak Aveiroko Unibertsitateak antolatutako XXXII Jornadas Luso Espanholas de Gestão Científica jardunaldiekin kolaboratu du, eta datorren urtean beste hauekin ere kolaboratuko du: Almeriako Unibertsitateak antolatuko duen I international Conference on Advance Marketing Practice (ICoAMP), eta Iberoamerican Network of

Competitiveness, Innovation and Development-ek (REDCID) antolatzen duen ICONIS 2023 kongresuarekin.

2. Kontratuak eta ikerketa proiektuak

1. Kontratua Bizkaiko Foru Aldundiarekin: Comercio minorista en Bizkaia. Diagnóstico de situación y palancas de innovación sectorial para impulsar una oferta comercial competitiva y adaptada a las tendencias de compra y consumo. Zenbatekoa: 14.939,02 € + BEZa. IN: **Pilar Zorrilla**. Ik.: **Gloria Aparicio**. 2023/11/02tik 2024/01/31ra.
2. Ikerketa proiektua, Unibertsitatea-Gizartea-Enpresa deialdia (2022) (US22/29), "Efectos de la información de sostenibilidad en el acceso a la financiación bancaria de las PYME". Zenbatekoa: 8.171 €. IN: **Alaitz Mendizabal**. Ik.: **Aitziber Olasolo, Ana Blanco, Marian Zubia, Amaia Altuzarra**. 2022/11/18-2024/11/18.
3. EZAGUTZA SORTZEKO PROIEKTUAK 2021, ZIENTZIA ETA BERRIKUNTZA MINISTERIOA (PID2021-123686OB-I00), "Oportunidades en la transición hacia una economía baja en carbono que mitiga el cambio climático: Estimulando al consumo bajo en carbono a través de incentivos y nudges". Zenbatekoa: 104.665 € (zeharkako kostuak barne). 1. IN: **Patrick Hartmann**. 2. IN: **José María Barrutia Legarreta**. Ik.: **Carmen Etxebarria Miguel, Vanessa Apaolaza Ibáñez, Ainhize Gilsanz López, Cristina María López Caro**, Itziar Aguado Moralejo. 2022/09/01-2025/08/31.
4. EZAGUTZA SORTZEKO PROIEKTUAK 2021, ZIENTZIA ETA BERRIKUNTZA MINISTERIOA (PID2021-122846NB-I00), "Path-dependence, resiliencia y evolución de antiguas regiones industriales: una explicación histórica multi-nivel y multi-agente". Zenbatekoa: 50.215 € (zeharkako kostuak barne). IN: **Jesús M. Valdaliso**. Ik.: **Oskar Villarreal Larrínaga**. Ik.: **Imanol Basterretxea**. 2022/09/01-2025/08/31.
5. EZAGUTZA SORTZEKO PROIEKTUAK 2021, ZIENTZIA ETA BERRIKUNTZA MINISTERIOA (PID2021-122575NB-I00), "Alfabetizaciones y Ocupación en la Era DIGItal. (ALODIGI)". Zenbatekoa: 62.920 € (zeharkako kostuak barne). IN: **Amado Alarcón Alarcón**, eta **Ana Beatriz Hernández Lara**. Ik.: **Jose Domingo García Merino**. Ik.: **Sara Urionabarrenetxea Zabalandikoetxea**. 2022/09/01-2025/08/31.
6. Kontratua: Estudio sobre el comportamiento de compra de productos de comercio justo en la CAPV: Importancia del canal online y el uso de redes sociales entre la población universitaria. Zenbatekoa: 15.000 €. IN: **Pilar Fernández Ferrín**. Ik.: **Sandra Castro González, Belén Bande Vilela** eta **M. Mercedes Galán Ladero**. 2022/01/01-2023/03/31.
7. Asesoría y edición de Management Letters/Cuadernos de Gestión 2023 (10.000€). IN: **Pilar Fernández Ferrín**. Ik.: **Cristina López Caro**, **Belén Bande Vilela** eta **Isabel Sánchez Hernández**. 2022/01/01etik 2023/12/31ra.
8. Kontratua: Asesoría técnica en labores fundacionales (10.949,02€). IN: **Jose Domingo García Merino**. 2022/10/01-2023/09/30.
9. Empowering the Youth through Financial Literacy, ERASMUS+ Programme (2021-1-BE05-KA220-YOU-000028483). Zenbatekoa: 15.653 €. IN: **Ibon Aranburu**. Ik.: **Marisol Esteban**, **Beatriz Plaza**, **Olaia Larruskain**. 2021/12/01-2023/11/30.
10. Reinventing Mentoring in Arts Management, ERASMUS+ Programme (2020-1-EE01-KA203-078003). Zenbatekoa: 41.815 €. IN: **Beatriz Plaza**. Ik.: **Marisol Esteban**, **María Saiz**, **Victoria Ateca**, **Ibon Aranburu**. 2020/09/01-2023/08/31.
11. Virtuall TRAINing for traditional Crafts ERASMUS+ Programme (2020-1-AT01-KA226-VET-092635). Zenbatekoa: 26.447 €. IN: **Beatriz Plaza**. Ik.: **Marisol Esteban**, **María Saiz**, **Victoria Ateca**, **Ibon Aranburu**. 2021/06/15-2023/06/14.
12. Education for Technological Literacy and Inclusion ERASMUS+ Programme (2022-1-ES01-KA220-HED-000087144). Zenbatekoa: 64.230 €. IN: **Beatriz Plaza**. Ik.: **Marisol Esteban**, **María Saiz**, **Noemí Peña**, **Patricia Abelairas**, **Ibon Aranburu**. 2022/09/01-2025/08/31.
13. MODELO PARA LA MONETIZACIÓN DEL VALOR SOCIAL DE LA UNIVERSIDAD: EL CASO DE LA UPV/EHU Y SU EXTRAPOLACIÓN. US22/15. IP (**Leire San-Jose**).

2. Ikerketa

Investigadores: **Sara Urionabarrenetxea, Jon Barrutia, Andres Araujo, Nerea San Martin, Maite Ruiz, Ana Beraza, Larraitx Lazkano, Jose Domingo Garcia-Merino** y otros/as. 2022/11/18-2024/11/17.

14. Valoración pericial actuarial del lucro cesante generado por accidente laboral. Código OTRI: 25035. Zenbatekoa: 1.490€. IP: **Peña-Cerezo, Miguel Ángel**. Investigadores: De la Peña, Iñaki. 2022/07/01-2023/06/22

15. Global Entrepreneurship Monitor Euskadi 2023. Zenbatekoa: 11.500€+BEZa. IP **Jon Hoyos, INV María Saiz**, 2023/01/02-2023/12/31.

16. Global Entrepreneurship Monitor - (Bizkaia / Gipuzkoa) 2023. Zenbatekoa: 10.700€+BEZa. IP **Jon Hoyos, INV María Saiz**, 2023/01/02-2023/12/31.

17. Batzorde Zientifikoa- Enpleguaren VI. Kongresua 2023. Zenbatekoa: 800€+BEZa. IP **María Saiz**. 2023/04/01-2023/11/31.

3. Ikertaldeak

1. Eusko Jaurlaritzaren Ikertalde Finkatua-A (IT890-16). IN: Agustín Azkarate (453.800 €). Ik.: **Andrés Araujo** (71.000 €). 2016ko urtarrila-2023ko abendua.

2. Eusko Jaurlaritzaren Ikertalde Finkatua-A (IT 952-16). "Gobernanza y Marketing para la Sostenibilidad". IN: **Carmen Etxebarria**. Ik.: Itziar Aguado, **Vanessa Apaolaza, José María Barrutia, Ainhize Gilsanz, Patrick Hartmann, Cristina María López, Ainhize Eletxigerra**. 2016ko urtarrila-2023ko abendua.

3. Eusko Jaurlaritzaren Ikertalde Finkatua-A (IT 1731-22). "Gobernanza y Marketing para la Sostenibilidad". 1. IN: **José María Barrutia**. 2. IN: **Carmen Etxebarria**. Ik.: **Vanessa Apaolaza, Patrick Hartmann, Itziar Aguado, Ainhize Gilsanz, Cristina María López, Aitor Marcos, M. Begoña Peña**. (80.600 €). 2022ko urtarrila-2025eko abendua.

4. Eusko Jaurlaritzaren Ikertalde Finkatua-B (IT 1735-22). "Dirección de innovación, personas y organizaciones responsables". IN: **Pilar Fernández**. Ik.: **Jon Barrutia, Jon Landeta, Jon Charterina, Aitziber Lertxundi, Imanol Basterretxea, Izaskun Larrieta, Lucía Sáez**. (38.400 €). 2022ko urtarrila-2025eko abendua.

5. Eusko Jaurlaritzaren Ikertalde Finkatua-B (IT1523-22). IN: **Jesús M. Valdaliso**. Ik.: **Iñaki Periañez, Oskar Villarreal**. (72.000 €). 2022ko urtarrila-2025eko abendua. MASEDA

6. Eusko Jaurlaritzaren Ikertalde Finkatua-A (IT937 16). IN: Mikel Olazaran. Ik.: **Eneka Albizu, Oihana Valmaseda**. 2016ko urtarrila-2023ko abendua.

7. Eusko Jaurlaritzaren Ikertalde Finkatua-A (IT1641-22). Gobernanza, Emprendimiento y Sostenibilidad en la Empresa Familiar (GESEF). Erakunde finantzatzailea: Eusko Jaurlaritza. Iraupena: 2022/2025. IN: **Amaia Maseda** (beste ikertzaile batzuen artean: **Aparicio, G.; Arzubiaga, U.; Sanchez-Famoso, V.; Iturralde, T.; eta Zorrilla, P.**).

8. Eusko Jaurlaritzaren Ikertalde Finkatua-A (IT 1541-22), "Grupo de Investigación en Ciencias Sociales y Jurídicas aplicadas a las Nuevas Tecnociencias (GI-CISJANT)". IN: Pilar Nicolás. Ik.: Iñigo de Miguel, **Marisol Esteban**, Ibon Aranburu, Beatriz Plaza, Miren Josune Pérez Estrada. 2022ko urtarrila-2025eko abendua.

9. Conocimiento, organización e innovación. Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitateko ikertaldeei laguntzak emateko deialdia (II modalitatea) (GIU21/61). Zenbatekoa: 43.059 €. IN: Mikel Olazaran. Ik.: Cristina Lavía, Beatriz Otero, **Eneka Albizu, Oihana Valmaseda**. 2022-2025.

10. ECISE UPV/EHU Ikertaldea (GIU21/025). Economía Circular, Innovación, Sostenibilidad y Emprendimiento. IN: **María Saiz**. IN kidea: **Julian Pando**. Ik.: **Covadonga Aldamiz-Echevarría, Amaia Jone Betzuen Álvarez, Julen Castillo, Lidia García, Jon Hoyos, Estibaliz Rodríguez, Unai Tamayo**. 2022-2025.

11. ECRI UPV/EHU Ikertaldea (GIU22/003). Ethics in Finance & Social Value. IN: **Jose Domingo Garcia-Merino**. IN: **Leire San-Jose**. Ik.: **Sara Urionabarrenetxea, Nerea San Martin, Maite Ruiz Roqueñi, Ana Beraza, Larraitz Lazkano, Yolanda Chica**. 2023-2026.

2. Ikerketa

4. Argitalpenak

Indexatutako aldizkarietako argitalpenak (JCR edo Scopus)

1. Aguado, R., Alcaniz, L., Luis Retolaza, J., eta **San-Jose, L.** (2023). The COVID-19 Syndemic as a Source of Change in the Management of Corporations: The Theory of Human Action and the Logic of the Gift. *UCJC Business & Society Review*, **20(78)**.
2. **Apaolaza, V.**, Policarpo, M. C., **Hartmann, P.**, Paredes, M. R., eta D'Souza, C. (2023). Sustainable clothing: Why conspicuous consumption and greenwashing matter. *Business Strategy and the Environment*, **32(6)**, 3766-3782.
3. **Aparicio, G. and Iturralde T.** (2023). New Research Trends in Sustainability in Family Businesses: A Bibliometric Literature Review, *European Journal of Family Business*, **13(2)**, 36-55
4. **Aparicio, G., Iturralde T.** and Rodríguez, A.V. (2023). Developments in the knowledge-based economy research field: a bibliometric literature review, *Management Review Quarterly*, **73**, 317-352.
5. Bande, B., Castro González, S., **Fernández Ferrín, P.**, & Vila Vázquez, G. (2023). Fostering creative selling through ethics. An emotion based approach. *Business Ethics, the Environment & Responsibility*, **32(1)**, 211-225.
6. Bande, B., Kimura, T., **Fernández-Ferrín, P.**, Castro-González, S., eta Goel, A. (2023). Are self-sacrificing employees liked by their supervisor?. *Eurasian Business Review*, 1-28.
7. **Barrutia, J. M. eta Echebarria, C.** (2023). Scrutinizing governments' collaborative learning: Partner selection strategies and knowledge dimensions' development. *Public Management Review*. 1-28. <https://doi.org/10.1080/14719037.2023.2231962>.
8. Biswas, D., **Hartmann, P.**, Eisend, M., Szocs, C., Jochims, B., **Apaolaza, V.**, ... eta Borges, A. (2023). Caffeine's Effects on Consumer Spending. *Journal of Marketing*, **87(2)**, 149-167.
9. Cano Fernández, F.J., eta **Esteban Galarza, M.** (2023). Medición de la calidad en los servicios sanitarios públicos. El caso de Osakidetza – Servicio vasco de salud. *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, **107**, 321-354.
10. Cesar Muñoz, J., Grifoll V., Pérez-Clavijo, **M. Saiz-Santos, M.**, Lizundia, E. (2023). Techno-Economic Assessment of Chitin Nanofibrils Isolated from Fungi for a Pilot-Scale Biorefinery, *ACS Sustainable Resource Management Article ASAP*, DOI: 10.1021/acssusresmg.3c00030
11. De La Peña, I., Agüero, A. eta **Peña-Cerezo, M.Á.** (2023). Actuarial model for the valuation of social security cost for permanent disability due to a road accident. *Anales del Instituto de Actuarios Españoles*, **29**, 23-35.
12. D'Souza, C., **Apaolaza, V.**, **Hartmann, P.**, eta Nguyen, N. (2023). The consequence of possessions: Self-identity, extended self, psychological ownership and probabilities of purchase for pet's fashion clothing. *Journal of Retailing and Consumer Services*, **75**, 103501.
13. Echanove-Franco, A., **San-Jose, L.**, eta Retolaza, J. L. (2023). Design of a protocol model for the integration of social value in strategic management through social accounting. *Social Responsibility Journal*.
14. **Echebarria, C.**, Aguado-Moralejo, I. eta **Barrutia, J. M.** (2023). Analyzing spatial vulnerability in cities by combining the analytic hierarchy process and geographic information systems: the case of Vitoria-Gasteiz, Spain. *Journal of Urban Affairs*. 1-27. <https://doi.org/10.1080/07352166.2023.2226875>.
15. **Fernández-Ferrín, P.**, Castro-González, S., Bande, B., eta Galán-Ladero, M. M. (2023). Drivers of consumer's willingness to pay for fair trade food products: the role of positive and negative emotions. *International Review on Public and Nonprofit Marketing*, 1-24.

16. Gisbert-Trejo, N., Albizu, E., Landeta, J., eta Fernández-Ferrín, P. (2023). A comprehensive model for implementing an inter-organizational mentoring program based on a bibliography review and experts' experiences. *International Journal of Evidence Based Coaching & Mentoring*, 21(2), 5-20.
17. Gisbert-Trejo, N., Fernández-Ferrín, P., Albizu, E., eta Landeta, J. (2023). Mapping mentee outcomes in mentoring programs for managers. *Industrial and Commercial Training*, 55(2), 284-294.
18. Hartmann, P., Marcos, A., eta Apaolaza, V. (2023). Past, present, and future of research on corporate social responsibility advertising. *International Journal of Advertising*, 42(1), 87-95.
19. Hartmann, P., Marcos, A., eta Barrutia, J. M. (2023). Carbon tax salience counteracts price effects through moral licensing. *Global Environmental Change*, 78, 102635.
20. Hartmann, P., Marcos, A., Castro, J., eta Apaolaza, V. (2023). Perspectives: Advertising and climate change—Part of the problem or part of the solution? *International Journal of Advertising*, 42(2), 430-457.
21. Lage, O., Saiz-Santos, M., Zarzuelo, J.M. (2023): Decentralized Industry 5.0: Blockchain's contribution to industrial sustainability, resilience, and human-centricity. *DYNA*. DOI: 10.6036/10804
22. Landeta, J. ; Lertxundi, A. (2023). Quality indicators for Delphi studies. *Futures & Foresight Science*, e172. <https://doi.org/10.1002/ffo2.172>
23. Leal Filho, W., Ribeiro, P.C.C., Setti, A.F.F., Fardous, M., Rimi, S., Castillo-Appraiz, J., Tamayo, U., Gokcin, P., Frizzo, K., Bprsari, B. (2023) Toward food waste reduction at universities. *Environ Dev Sustain*. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-03300-2>
24. Leal Filho, W., Viera Trevisan, L., Paulino Pires Eustachio, J.H., Dibbern, T., Castillo Appraiz, J., Rampasso, I., Anholon, R., Gornati, B., Morello, M. and Lambrechts, W. (2023), "Sustainable supply chain management and the UN sustainable development goals: exploring synergies towards sustainable development", *The TQM Journal*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/TQM-04-2023-0114>
25. Maseda, A., Iturralde, T., Aparicio, G eta. Coopers, S. (2023). Building bridges between gender and family business literature to advance women's empowerment. *Gender in Management: an International Journal*, 38 (8), 1029-1074
26. Marcos, A., Barrutia, J. M., eta Hartmann, P. (2023). Carbon tax acceptance in a polarized society: bridging the partisan divide over climate policy in the US. *Climate Policy*, 1-16.
27. Marcos, A., Barrutia, J. M., eta Hartmann, P. (2023). Moral licensing, identity and eco-leadership: Can public managers' support for a green recovery be undermined?. *Public Money & Management*, 43(4), 321-330.
28. Marcos, A., Hartmann, P., eta Barrutia, J. M. (2023). The Impact of Emissions Reduction Awareness on Moral Self-Concept: Sustaining Climate-Friendly Behaviour in the Aftermath of the Covid-19 Pandemic. *Environmental Values*, 32(3), 337-370.
29. Olabarrieta, U., San-Jose, L., eta Araujo, A. (2023). The lemon market of insolvency proceedings in Spain in the new normal: Information, asymmetry, and adverse selection problems. *Cogent Business & Management*, 10(3), 2266656.
30. Olazarán, M.; Otero, B.; Lavía, C. eta Albizu, E. (2023), Implementation of dual vocational education and training in Spain: the case of the Basque Country. *Journal of Vocational Education & Training (RJVE)*. Ed. Routledge. ISSN: 1363-6820. <https://doi.org/10.1080/13636820.2023.2180422>.
31. Paredes, M. R., Apaolaza, V., Fernandez-Robin, C., Hartmann, P., & Yañez-Martinez, D. (2023). Influencer Worship and Self-Connection with the Promoted Brands on Social

2. Ikerketa

Media: Why Benign Envy and Trait Competitiveness Matter. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 26(2), 98-105.

32. Paredes, M. R., **Apaolaza, V.**, **Hartmann, P.**, Marcos, A., eta García-Merino, J. D. (2023). Can mask mandates boost nature-based tourism? *The role of escapism and travel anxiety*. *Plos one*, 18(2), e0280489.

33. Paredes, M. R., **Apaolaza, V.**, Marcos, A., eta Hartmann, P. (2023). Predicting COVID-19 vaccination intention: The roles of institutional trust, perceived vaccine safety, and interdependent self-construal. *Health Communication*, 38(6), 1189-1200.

34. Peña-Lang, M.B., **Barrutia, J. M.** eta **Echebarria, C.** (2023). Service quality and students' academic achievement. *Quality Assurance in Education*, 31(2), 247-262.

35. Policarpo, M. C., **Apaolaza, V.**, **Hartmann, P.**, Paredes, M. R., eta D'Souza, C. (2023). Social cynicism, greenwashing, and trust in green clothing brands. *International Journal of Consumer Studies*, 47(5), 1950-1961.

36. Rincón, V., **Zorrilla, P.**, eta Marin-García, J.A. (2023). The impact of active learning on entrepreneurial capacity. *Intangible Capital*, 19(4), 497-512.

37. Robles-Elorza, D. **San-Jose, L.**, eta **Urionabarrenetxea, S.** (2023). Deep-diving into the relationship between Corporate Social Performance and Corporate Financial Performance—A comprehensive investigation of previous research. *European Research on Management and Business Economics*, 29(2), 100209.

38. **Rodríguez-Núñez, E.**, Cervera-Taulet, A. eta **Periáñez-Cañadillas, I.** (2023): Assessing social value derived from social innovation capacity: a review on the European urban context, *European Planning Studies*. <https://doi.org/10.1080/09654313.2023.2242422>

39. Sanchez-Famoso, V., **Maseda, A.** Alayo, M., **Iturralde, T.**, (2023). A Generational Perspective of Family Firms' Social Capital: Interplay between Ethical Leadership and Firm Performance, *Business Ethics, the Environment & Responsibility*, 32, 773-789

40. **San-Jose, L.**, **García-Merino, J. D.**, eta Retolaza, J. L. (2023). Social value in the orange economy: social accounting applied to museums. *Museum Management and Curatorship*, 38(3), 231-253.

41. Santos-Larrazabal, J., eta **Basterretxea, I.** (2023). Close to me. Intercooperation between Cooperative Retailers, Local Food Suppliers and Public Institutions to boost Regional Agrifood Systems. The case of Eroski. *CIRIEC-España, revista de economía pública, social y cooperativa*, (109), 65-97.

42. Zubizarreta-Barrenetxea, L., **Barrutia, J. M.**, eta **Marcos, A.** (2023). What behavioral beliefs could robot-served hotels focus on to attract potential consumers? *Journal of Vacation Marketing*. <https://doi.org/10.1177/13567667231170235>.

Beste argitalpen batzuk aldizkarietan

1. Retolaza, J.L., eta **San Jose, L.** (2023). La contabilidad social: ampliando los límites de la contabilidad tradicional. *AECA: Revista de la Asociación Española de Contabilidad y Administración de Empresas*, (143), 55-57.

Liburuetakako argitalpenak/kapitulua

1. Barrio, S., **San-Jose, L.**, eta **Urionabarrenetxea, S.** Social contract: Measuring the social dimension from a university perspective. *In The Routledge Companion to the Future of Management Research* (pp. 293-309). Routledge.

2. **Fernández-Ferrín, P.**, Galan-Ladero, M.M., Castro-Gonzalez, S., Bande, B. (2023). Fair Trade: A Path Towards Responsible Consumption and Sustainability. The Case of Medicus Mundi. In: Bianchi, E.C., Vazquez Burguete, J.L., Galan-Ladero, M.M., Lanero Carrizo, A. (eds) Responsible Consumption and Sustainability. Springer Business Cases. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-30742-3_17

3. Plaza, B.; **Esteban, M.**; eta Aranburu, I. (2023). Cultural and Creative Industries as Drivers for Territorial Development, Innovation, Competitiveness and Entrepreneurship: A Public Policy Perspective of Mentorship. In: Jyrämä, A., Ranczakowska, A. M. (ed.) Perspectives on Mentorship – Reinventing Mentoring in Arts and Creative Industries Management. Estonian Academy of Music and Theatre Press. DOI: 10.6036/10804
4. **Saiz-Santos, M.** (2023): Entrepreneurship Mentoring: The Role of Universities. In: Jyrämä, A., Ranczakowska, A. M. (ed.) Perspectives on Mentorship – Reinventing Mentoring in Arts and Creative Industries Management. Estonian Academy of Music and Theatre Press. DOI: 10.6036/10804
5. **Saiz-Santos, M.**; González-Pernía, J. L.; **Hoyos-Iruarrizaga, J.**; Aberasturi-Gomendio, M.; Basáñez-Zulueta, A.; Chistov, V.; González-Eguía, N.; Martín-Diez, R.; Peña-Legazkue, I.; Urbano-Pulido, D.; Zabala-Zarauz, A (2023). Global Entrepreneurship Monitor. Euskal Autonomia Erkidegoa. 2022-2023ko txosten exekutiboa. Bilbo, Espainia: Euskal Ekintzailetzaren Behatokia-Observatorio Vasco del Emprendimiento, EEB-OVE.
6. **Valdaliso, J. M.** (2023). El Banco de Bilbao (1857) y Julio de Arteche y Villabaso (1878-1960). In G. Tortella eta G. Quiroga (dirs.), **Bancos y banqueros. Dos siglos de crédito privado en España y sus protagonistas** (pp. 47-58). Editorial Comares.
7. **Valdaliso, J. M.** (2023). El Banco de Vizcaya (1901) y Pedro de Careaga y Basabe (1896-1986). In G. Tortella y G. Quiroga (dirs.), **Bancos y banqueros. Dos siglos de crédito privado en España y sus protagonistas** (pp. 79-97). Editorial Comares.
8. **Valdaliso, J.M.**, Suárez, P., eta Alvarado, C. (2023). The Gas Industry of the North of Spain, c. 1845-1950. In A. Cardoso de Matos, A. Fernandez, eta A. J. Pinto Tortosa (Eds.), **The Gas Sector in Latin Europe's Industrial History. Lighting and Heating the World** (pp. 101-116). Springer.

Kongresuetako Akta Liburuetan jasotako Ponentziak

1. **Aparicio, G.**; Fierro, A. eta **Zorrilla, P.** (2023): "**La cadena de suministro de la Industria Musical en el nuevo escenario phygital**", XXXVII AEDEM Anual Meeting, Vigo (Espainia).
2. **Aparicio, G.**; Fierro, A. eta **Zorrilla, P.** (2023): "**Estudio Delphi de prospección del nuevo ecosistema phygital de suministro musical**" XXX AEDEM International Meeting, Tanger (Marruecos).
3. Betzuen, A. eta **Betzuen, A.J.** (2023). La Sostenibilidad de la Tasa de Disposición en el Periodo de Desacumulación de la Riqueza Acumulada por un ciudadano Senior. **Resiliencia y Sostenibilidad: La nueva realidad Empresarial. XXXVII AEDEM Anual Meeting, Vigo (España)**. Editorial: European Academic Publisher. ISBN: 978-84-09-52693-2.
4. Betzuen, A. eta **Betzuen, A.J.** (2023): El Problema de la Sostenibilidad de la Tasa de Desacumulación de Capital y una Propuesta de Solución. **Le Management Dans Les Marchés Émergentes: Les Défis de L'Afrique dans un monde global des affaires. XXX AEDEM International Meeting, Tánger (Marruecos)**. Editorial: European Academic Publisher. ISBN: 978-84-09-54169-0.
5. Betzuen, A. eta **Betzuen, A.J.** (2023): Métrica que representa un Avance en la Calidad de la Elección de la Mejor Estrategia de Desacumulación. **Le Management Dans Les Marchés Émergentes: Les Défis de L'Afrique dans un monde global des affaires. XXX AEDEM International Meeting, Tánger (Marruecos)**. Editorial: European Academic Publisher. ISBN: 978-84-09-54169-0.
6. **Betzuen, A.J.** (2023): "**La Influencia del área de conocimiento de la titulación universitaria en el perfil del inversor**". Avances en Educación Superior e Investigación. Ed: Dykinson, S.L. ISBN:978-84-1170-268-3.
7. Urrutia, J., **Castillo-Apraiz, J.** (2023). Enhancing the growth of a long-established small business through real-time social media implementation. En ICEM Entrepreneurship 360°:

2. Ikerketa

Driving Sustainable Change, International Conference on Entrepreneurial Motivation III ICEM 23 Valencia. Proceedings en "Entrepreneurship 360": Driving Sustainable Change", Third edition published by RESOCEM – Research Society on Entrepreneurial Motivation, 2023, ISBN: 978-84-09-54507-0

8. Hartmann, P., Apaolaza, V., D'Souza, C. (2023). The effect of greenfluencer's nature postings on climate protection: The role of virtual nature experiences, ICORIA 2023, Bordeaux, France, European Advertising Academy

9. Marcos Diaz, A. Hartmann, P., Árvai, J. (2023). Partisan winds: reframing new windfarm developments to overcome identity-protective cognition, Society For Risk Analysis Annual Meeting 2023, Washington, DC, USA, Society For Risk Analysis

5. Zuzendutako tesiak

1. INTEGRATION OF SOCIAL VALUE IN STRATEGIC MANAGEMENT: PROPOSAL OF A PROTOCOL MODEL (SVS)

Doktoregaia: Alfonso Echanove-Franco

Zuzendaria: **Leire San-Jose** eta Jose Luis Retolaza

2023ko maiatzaren 11

2. AN EXPLANATORY MODEL OF THE VALUE GENERATION FOR STAKEHOLDERS THROUGH FINANCIAL LEVERAGE

Doktoregaia: David Robles Elorza

Zuzendaria: **Sara Urionabarrenetxea** eta **Leire San-Jose**

2023ko azaroaren 8a

3. DRIVING FACTORS OF THE IMPLEMENTATION OF SOCIAL ACCOUNTING IN SOCIAL ECONOMY: ENTITIES EXPECTATIONS, RESULTS AND SATISFACTION

Doktoregaia: Larraitz Lazkano de Anta

Zuzendaria: **Leire San-Jose** eta Jose Luis Retolaza

2023ko azaroaren 3a

4. THE LIMITS OF INCENTIVES AND INFORMATION IN PROMOTING SUSTAINABLE CONSUMPTION

Doktoregaia: Aitor Marcos Diaz

Zuzendaria: **Patrick Hartmann** eta **José María Barrutia Legarreta**

2023ko uztailaren 10a

5. Nuevos modelos de plataformas descentralizadas basados en tecnología blockchain

Doktoregaia: Oscar Lage Serrano

Zuzendaria: **María Saiz Santos** eta Jose Manuel Zarzuelo Zarzosa

2023ko uztailaren 20a

6. EVOLUCIÓN DEL MODELO SANITARIO DE OSAKIDETZA DESDE LA PERSPECTIVA ORGANIZACIONAL, PRINCIPIOS INFORMADORES Y SOSTENIBILIDAD ECONÓMICO-FINANCIERA

Doktoregaia: Francisco Javier Cano Fernández

Zuzendaria: **Marisol Esteban**

2023ko urriaren 20a

6. Sariak

Paper "Determinan el amor por la marca y el engagement con ella las actividades en línea relacionadas con la marca (COBRAs) de los consumidores?: la intervención moderadora del valor de marca"

Egileak: Sandra Castro González, Belén Bande eta **Pilar Fernández Ferrín**.

ESIC saria MARKETINAREN ARLOKO IKERKETARIK ONENARI AEDEMen XXXVII. URTEKO KONGRESUAN, Vigo, 2023ko ekaina

IEEE Spain Blockchain 2023 saria doktorego tesirik onenari

Óscar Lage Serrano, «Nuevos modelos de plataformas descentralizadas basados en tecnología blockchain».

Zuzendariak: **María Saiz Santos**, José Manuel Zarzuelo Zarzosa

<https://ieeespain.org/ganadores-premio-iniciativa-ieee-spain-blockchain-2023>

Empresas zombies: impacto económico versus impacto social

Egileak: **Sara Urionabarrenetxea**, **Jose Domingo Garcia-Merino** eta **Leire San-Jose**

Saria: RUIBAL Formación at the BEST PAPER AWARD AEDEM INTERNATIONAL MEETING, Tanger (Maroko), 2023ko iraila

<https://www.ehu.es/ehusfera/enpresa-institutua/2023/10/16/empresas-zombies-impacto-economico-versus-impacto-social/>

3

Graduondoko programak

1. Berezko programak

Enpresen Zuzendaritza eta Kudeaketa Masterra (Executive MBA)

Ekonomia eta Enpresa Fakultatean (Sarriko) ematen da 1988-1989 ikasturteetik eta bere espezialitateko Estatu osoko masterrik prestigiotsuenetako bat da.

Aldi honetan euskal enpresetan zuzendaritzako ardurak dituzten 1.350 profesional baino gehiagok egin dute master hori eta horri esker proiektzioa eta jarduna hobetu ahal izan dituzte. UPV/EHUren Enpresa Institutuak antolatzen du eta Bizkaiko Foru Aldundiko Ekonomia Sustatzeko Sailak eta Emilio Soldevilla Fundazioak (FESIDE) finantzatzen dute. 2023an zehar, 35. edizioan, 35 ikasle egon dira, eta, horrela, 36. edizioa hasi da, azken hiruhilekoan, eta guztira 28 profesional egon dira.

Asko dira MBAREN esparruan egindako jarduerak, besteak beste topaketak enpresarekin. Topaketahorietan prestigio handiko eta enpresaren eta gizartearen arloan eragin handia duten hizlariak parte hartzen dute, hala nola Juan Ignacio Vidarte (Guggenheim Bilbao Museoko zuzendari nagusia), Antón Pradera (CIE Automotive-ko presidentea), Herbert Diess (Infineon-eko lehendakaria), Alex Cruz (WestJet-eko presidenteordea eta British Airways eko CEO ohia) edo Jesús Esmoris (Tubacex-eko kontseilari ordezkarria), besteak beste. Enpresei egindako bisiten artean, Vicinay kateetako instalazioetara egindako bisitak nabarmentzen ditugu, edo Vitoria Gasteizko Mercedes Benz-eko instalazioetara eginikoak.

Master horrek graduatuen elkarte bat du eta 500 profesional baino gehiagorekin networkinga egiteko aukera ematen du. Era berean, lan poltsa bat, hitzaldiak eta ikastaro espezializatuak ere eskaintzen ditu.

Marketin eta Merkataritza Zuzendaritza Masterra

Ekonomia eta Enpresa Fakultatean (Sarriko) ematen da master hori 1989-1990 ikasturteaz geroztik eta etengabeko hobekuntzarako eta berrikuntzarako gaitasun handia erakutsi du, marketinaren jardueran erasan sakona izan duten aldaketa eta teknologia guztietara etengabe egokituz (sare sozialak, marketin mugikorra edo Big Data, besteak beste).

Horri esker, hiru hamarkada baino gehiago hauetan Estatuko unibertsitate guztietako graduondoko finkatuena bihurtu da bere espezialitatean. UPV/EHUren Enpresa Institutuak antolatzen du eta Bizkaiko Foru Aldundiko Ekonomia Sustatzeko Sailak eta Emilio Soldevilla Fundazioak (FESIDE) finantzatzen dute. 15 hilabeteko iraupena du (urte bateko urritik hurrengo urteko abendura).

2023an 34. edizioko lau hiruhilekoetako hiru eman ziren (2022/2023 ikasturtea) eta 35. edizioko lehenengo hiruhilekoan (2023/2024 ikasturtea) guztira 52 ikasle bertaratu ziren (27 eta 25, hurrenez hurrez). Irakaskuntza presentziala izan zen.

Egindako jardueren artean, ospe handiko eta enpresaren eta gizartearen arloan eragin handia duten hizlariak eta enpresei egindako bisitez gain, praktika hitzarmenak sinatu dira

komunikazio enpresekin, enpresa industrialekin, elikadura enpresekin eta gobernuz kanpoko erakundeekin, besteak beste.

3. Graduondoko programak

MFBP

Finantza Merkatuak
eta Banka Pribatua Masterra
Máster en Mercados Financieros
y Banca Privada

Finantza Merkatuak eta Banka Pribatua Masterra (FMBP)

Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatearen (UPV/EHU) **Finantza Merkatuak eta Banka Pribatua Masterra** Enpresa Institutuak antolatzen du eta Bizkaiko Foru Aldundiaren (BFA) Ekonomia Sustatzeko Sailak babesten du. Osoko prestakuntza eskaintzen du finantza-merkatuetan, aktiboen kudeaketan, banka pribatuan eta aholkularitza finantzarioan, eta Balore Merkatuaren Batzorde Nazionalaren (CNMV) gaitzaile ziurtagiria du aholkularitza jarduera garatzeko. Era berean, lankidetzaz hitzarmenak ditu BME (Espainiako Burtsak eta Merkatuak) institutuarekin, Ekonomistak Euskal Elkargoarekin eta Bizkaiko Industri Ingeniariei Elkargoarekin.

Helburua da sektoreko profesional dinamikokoak trebatzea, azterketarako gaitasuna eta ezagutza teoriko eta praktikoa handia dutenak, gero eta zorrotzagoa den finantza sektoreko zuzentzeko eta egokitzeko beharrezko gaitasunak eta trebetasunak har ditzaten. Horretarako, programa anbiziotsua garatzen da eta maila handiko prestakuntza eskaintzen da honako arlo hauetan: datuen analisia eta arriskuen modelizazioa, merkatuak eta eratorritako produktuak, zorroren kudeaketa, inbertsio alternatiboak, finantza aholkularitza eta inbertsio sozialki arduratsuak (ESG), finantza sektoreko erronkak eta joerak sartuz.

Irakasle guztiak adituak eta jardunean ari diren lehen mailako profesionalak dira, akademikoak, SICAVeko kudeatzaileak, arrisku saileko arduradunak, inbertsio funtsen kudeatzaileak eta bankako arduradunak, besteak beste.

Finantza Merkatuak eta Banka Pribatua masterrak (60 kreditu) egitura modularra du eta Unibertsitateko Espezialistaren arloko bi titulu ditu, bakoitza banan-banan egin daitekeena:

- Ondarearen gestioa eta banka pribatua espezialista (30 kreditu)
- Finantza merkatuak eta aktiboen kudeaketa espezialista (30 kreditu)

Garatutako jardueren artean, hitzaldiez gain praktiken programa zabala dago, ikasgelako ikasketak eta eguneroko edukien aplikazioa uzta ditzaten ikasleek. Graduondokoak praktiketako hitzarmenak ditu sinatuta honako hauekin, besteak beste: Caja Rural de Navarra, Bankinter, Norwealth, Renta4 Banco, Kutxabank Gestión, Laboral Kutxa, Banca March, Aderta, Banco Santander, BBVA, Deloitte, Valor Óptimo, Caixa Geral, Kantox eta Banco Sabadell.

15 urteko esperientzia dugu, egresatuen % 95ak finantza sektorean garatzen du jarduera profesionala eta askok eta askok aukera profesional berriak aurkitu dituzte sektorearen barruan. Harreman sare zabalari eta 2008az geroztik eratu den 400 profesional baino gehiagoko ikasle ohien sareari esker, masterra amaitu ondoren lan poltsan sartzeko eta jardunaldi eta mintegietan elkarrekintzan aritzeko aukera dago.

2023an Ondare Kudeaketa eta Banku Pribatua graduondoko tituluaren XV. eta XVI. edizioak eman dira, eta Finantza Merkatuak eta Banka Pribatua Masterraren eta Finantza Merkatuak eta Aktiboen Kudeaketa graduondoko tituluaren I. eta II. edizioak (2022/2023 eta 2023/2024 ikasturteak); guztira 27 ikasle izan dira.

Ondarearen Gestioa eta Banka Pribatua unibertsitateko espezialista (OGBP)

UPV/EHuren **Ondarearen Gestioa eta Banka Pribatua (OGBP)** unibertsitateko espezialista titulua, Enpresa Institutuak proposatua, Balore Merkatuaren Batzorde Nazionalak (CNMV) aitortuta dago aholkularitza jarduera garatzeko gaitzaile gisa, MiFID II (Markets in Financial Instruments Directive) eskakizunen arabera, finantza aholkularitza eskaintzen duten langileek CNMVk aitortutako titulazioa izateko betebeharra baitute jarduera garatzeko.

Graduondoko hori Ekonomia eta Enpresa Fakultatean (Sarriko) ematen da 2008az geroztik eta Finantza Merkatuak eta Banka Pribatua Masterraren egitura modularrean sartuta dago; 30 kreditu ditu. Merkatuetan eta aktibo finantzarioetan prestakuntza eskaintzen du banka pribatua, ondareen gestioa eta finantza aholkularitzara zuzenduta. Programaren xedea da ezagutza teorikoak eta praktikokoak eskaintzea, finantza sektora zuzentzeko eta egokitzeko beharrezko trebeziak eta gaitasunak dituzten profesionalak trebatzeko; finantza sektoreak gero eta sofistikazio eta prestakuntza handiagoa eskatzen baitu erregulatzaileren, merkatuen eta inbertitzaileen eskakizunei erantzunez.

OGBPko irakasle guztiak adituak eta jardunean ari diren lehen mailako profesionalak dira, akademikoak, SICAVeko kudeatzaileak, arrisku saileko arduradunak, inbertsio funtsen kudeatzaileak eta bankako profesionalak, besteak beste.

Garatutako jardueren artean, hitzaldiez gain praktiken programa zabala dago, ikasgelako ikasketak eta eguneroko edukien aplikazioa uztar ditzaten ikasleek. Graduondokoak praktiketako hitzarmenak ditu sinatuta honako hauekin, besteak beste: Caja Rural de Navarra, Bankinter, Norwealth, Renta4 Banco, Kutxabank Gestión, Laboral Kutxa, Aderta, Banco Santander, BBVA, Deloitte, Valor Óptimo, Caixa Geral, Kantox eta Banco Sabadell.

Ondorioz, laneratze maila handia dugu, gure egresatuen ia % 100 lanean ari da eta % 90 inguru finantza arloan dabil.

2023an XV. eta XVI. edizioak eman dira (2022/2023 eta 2023/2024 ikasturteak), eta, guztira, 33 ikasle izan dira.

2018az geroztik hitzarmen bat dugu OGBP graduondokoaren eta BME (Espainiako Burtsak eta Merkatuak) institutuaren artean, finantza aholkularien prestakuntza jarraituan MIFID II-k dituen eskakizunak betetzeko.

3. Graduondoko programak

Finantza Merkatuak eta Aktiboen Kudeaketa unibertsitateko espezialista (FMAK)

Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitateko (UPV/EHU) **Finantza Merkatuak eta Aktiboen Kudeaketa (FMAK)** unibertsitateko espezialista tituluak, Enpresa Institutuak proposatuak, finantza merkatuen ezagutza sakona eta zorrotza eskaintzen du espezializazio maila altuarekin, arriskuen eta aktibo finantzarioen gestiora bideratuta. Horretarako, programa anbiziotsua garatzen da eta maila handiko prestakuntza eskaintzen da honako arlo hauetan: datuen analisia eta arriskuen modelizazioa, merkatuak eta eratorritako produktuak, zorroen kudeaketa, inbertsio alternatiboak, finantza aholkularitza eta inbertsio sozialki arduratsuak (ESG), finantza sektoreko erronkak eta joerak sartuz.

Graduondoko hori Ekonomia eta Enpresa Fakultatean (Sarriko) ematen da 2008az geroztik eta Finantza Merkatuak eta Banka Pribatua Masterraren egitura modularrean sartuta dago; 30 kreditu ditu. Finantza Merkatuak eta Aktiboen Kudeaketa unibertsitateko espezialista tituluan onartzeko, beharrezkoa da aurrez Ondarearen Gestioa eta Banka Pribatua (OGBP) unibertsitateko espezialista titulua egitea.

OGBPko irakasle guztiak adituak eta jardunean ari diren lehen mailako profesionalak dira, akademikoak, SICAVeko kudeatzaileak, arrisku saileko arduradunak, inbertsio funtsen kudeatzaileak eta bankako profesionalak, besteak beste.

Garatutako jardueren artean, hitzaldiez gain praktiken programa zabala dago, ikasgelako ikasketak eta eguneroko edukien aplikazioa uztar ditzaten ikasleek. Graduondokoak praktiketako hitzarmenak ditu sinatuta honako hauekin, besteak beste: Caja Rural de Navarra, Bankinter, Norwealth, Renta4 Banco, Kutxabank Gestión, Laboral Kutxa, Aderta, Banco Santander, BBVA, Deloitte, Valor Óptimo, Caixa Geral, Kantox eta Banco Sabadell.

2023an I. eta II. edizioak eman dira (2022/2023 eta 23/24 ikasturteak), eta, guztira, 5 ikasle izan dira.

Ekintzailtza eta Enpresen Zuzendaritzako Masterra (MBAe3)

Ekonomia eta Enpresa Fakultatean (Sarriko) ematen den master hori UPV/EHuren Enpresa Institutuak antolatzen du eta Bizkaiko Foru Aldundiaren babes du; 2015-2016 ikasturtean sortu zen enpresen sorkuntzan eta zuzendaritzan osoko trebakuntza eskaintze aldera zuzentzeko eta ekiteko gaitasunak izan nahi dituzten pertsonei.

2023an VIII. edizioa eman da IX. edizioa martxan jarri da. VIII. edizioan, guztira, 15 ikasle izan dira (7 emakume eta 8 gizon) eta IX. edizioan 12 ikasle (4 emakume eta 8 gizon).

2023an zehar, MBAe3k prestakuntza presentzialaren aldeko apustua egin du. Gainera, ikasleei ekintzailtzako maila altuko graduondoko prestakuntzarako sarbidean erraztasun handiagoak emateko, MBAe3k eskaintza modular baten alde egiten jarraitzen du, eta, horri esker, ikasleek beren prestakuntza modu erosoagoan eta beren bizitza profesionalera egokituago egituratu eta antolatu ahal dituzte. Horrela, Ekintzailtza eta Enpresa Zuzendaritza Masterraz gain, MBAe3k Ekintzailtza eta Enpresa Zuzendaritzan aditu titulua eta Ekintzailtza, Finantzaketa, Ekoizpen eta Merkaturatzean Espezialista titulua eskaintzen ditu.

Zortzigarren edizioan sei ekimen berritzaile landu dira. Ekimen guztiak benetakoak dira. Horitako bi ekimen teknologiak dira (horietako bat UPV/EHuren spin off bat), dagoeneko Zitek bizkortzen ari da eta zenbait sari jaso dituzte (HAZI eta Think Big - Zitek).

1. WITALGAE: spin off bihurtzeko fasean dagoen start up bat, mikroalgen bioerreaktore bat sustatzen duena, zenbait industrien hondakinak purifikatzeko. Gaur egun, garagardoaren industriarako prototipo bat egiten ari da, NEIKER eta AZIren laguntzarekin.
2. Anny Simoes: dagoeneko errealitatea den arkitektura artistikoko proiektua. Mungiako Udalak emandako Ekintzaile Gaztearen Saria jaso zuen.
3. BERRY DICE: edarien sektoreko proiektua, alkoholduen Kombucha egiteko.
4. Portu Coreano: koreera irakasteko plataforma. Euskadi eta Korea elkartzen dituen proiektua.
5. Alethia, basogintzaren sektorea digitalizatzeko start up bat, dagoeneko Zitek en Think Big sari bat jaso duena eta gaur egun lehenengo urratsak ematen ari dena programan.
6. Eko-eskola, hezkuntzako eta landa inguruan integratzeko proiektua.

Laboral Kutxaren Enpresak Sortzeko programak, Gaztenpresak, Gaztenpresa MBAe3 sariari seigarren edizioa deitu du, MBAe3ko ikasleek aurkeztutako ekintzailtza proiektu onenak saritzeko. 2024ko lehenengo hiru hilabeteetan sei proiektuek lortu ahal dituzten sariak jendaurrean jarriko dira.

Edizio honetako hizlari garrantzitsuenetakoak behean aipatutakoak dira. Gainera, Executive MBAk eta Marketin eta Merkataritza Zuzendaritza Masterrak antolatu dituen hitzaldi askotara bertaratu gara.

Jokin Umerez, TERNUA GROUPen zuzendari nagusia; Luis Ruano, RICARIREn CEOa (Venture Capital); Antonio Laso, ALEO VITROren CEOa; Eudald Carbonell, Atapuerca proiektuaren zuzendarikidea eta ATAPUERCA FUNDAZIOAREN presidenteordea; Fabia Silva, DRONAKen CEOa; María Marín, AUSOLANen CEOa; Mari Luz del Cura, PKF-ATTESTen aholkularia; Juan Arrúe BEAZ Bizkaia, ZITEK enpresen BEAZ inkubagailuaren arduraduna; Juan Echevarría, Zabala Innovation-en I+G+b arloko aholkularia; Sana Khouja, DRINK ZEENAREN CEOa eta

3. Graduondoko programak

fundatzailea; Joseba Villate, Alterity-ren CEOa; Juan Ignacio Vidarte, Guggenheim Bilbao Museoaren zuzendari nagusia; Antón Pradera, CIE Automotibeko presidentea; Herbert Diess, VOLKSWAGEN taldearen kontseilari ordezkaririk ohia eta INFINEONen presidentea; Asier García, BIDAIDEAkekoa. Hitzaldi horietako asko MBA Executiveekin eta Marketin eta Merkataritza Zuzendaritza Masterrarekin batera antolatu eta partekatu dira. Gainera, Tecnaliarekin "Talentu Ekintzailearen Foroa" antolatu da.

2. Programak lankidetzan

Finantzak eta Finantza Zuzendaritza Master Ofiziala

Finantzak eta Finantza Zuzendaritza Masterra Finantza Ekonomia II Sailak eta Enpresa Institutuak lankidetzan antolatua, UPV/EHUko titulu ofizial bezala ematen hasi zen 2007-2008 ikasturtean, baina lehendik eta formatu desberdinetan dagoeneko ematen ari zenez, guztira 25 edizio egin dira.

Enpresako finantza kudeaketaren arloko eta finantza merkatuetako ezagutzak etengabe eguneratzera bideratutako programa bat da, eta finantza erakundeetan nahiz edozein motako enpresen finantza sailetan ibilbide profesionala egin nahi dutenei zuzenduta dago.

2023an, XVI. eta XV. edizioak eman dira egungo formatuan (2022/2023 eta 2023/2024 ikasturteak, hurrenez hurren), eta guztira 61 ikasle izan dira.

Máster Universitario en Dirección Empresarial: desde la innovación a la Internacionalización

Ekonomia eta Enpresa Fakultatean (Sarriko) ematen da, Finantza Ekonomia II Sailak antolatu du UPV/EHUko Enpresa Institutuarekin lankidetzan eta FESIDEn babesa du. Master hori enpresan eta beste erakundeen administrazioan eta zuzendaritzan etengabeko eguneratzea eskaintzeko programa bat da, ikerketako azken joerak kontuan izanda.

Masterrak helburu bikoitza du: batetik, enpresako arlo desberdinetan espezializatutako ikertzaileak trebatzea, doktorego tesia egin dezaten trebakuntza amaitzeko; eta bestetik, trebakuntza zientifiko eta metodologiko sendoa eskaintzea, ikasleen ikerketa aplikatua egin ahal izateko. Graduatu berrientzat da, batez ere, enpresaren berrikuntza eta internazionalizazio arloetan sakondu nahi dutenentzat.

2023an, XIV. edizioa egin da, 28 ikaslerekin; eta XV. edizioa hasi da, 24 ikasle berriekin. Guztira, incoming students direlakoak aintzat hartuta, 23/24 ikasturtean 33 ikasle daude matrikulatuta. 2023ko otsailaren, uztailaren eta irailaren artean, master amaierako 7 lan defendatu ziren. Ikasle guztiek gaituratu zuten, nota onekin, gainera. 2019ko urrian, titulazio horrek bigarren aldiz gaituratu zuen Unibasq egiaztapenaren berritzea.

Informazio eguneratua webgunean: <https://www.ehu.es/eu/web/master/berrikuntza-internazionalizazioa-enpresa-zuzendaritzan-masterra>

Enpresa Zuzendaritza, Ezagutza eta Berrikuntza Doktoregoa (99/2011 EDk araututako doktorego programa)

Enpresa Zuzendaritza, Ezagutza eta Berrikuntza Doktorego Programa (99/2011 EDk araututako doktorego programa) 2017an sortu zen Finantza Ekonomia II, Ekonomia Aplikatua I, Ekonomia Aplikatua IV, Finantza Ekonomia I sailek eta Enpresa Institutuak sustatuta; UPV/EHUko doktorego eskolan dago.

Helburuen artean du enpresa zuzendaritza, antolakuntzako ezagutza eta enpresaren berrikuntzaren gestio arloko ikerkuntzan trebatzea. Era berean, aurrez aipatutako alorrei dagokienez, ikertaldeen baterako ikerketa prozesuak eta proiektuak garatzea, ikertzaileen baterako formakuntza, eta enpresen eta kanpoko beste eragile batzuen arteko lankidetzat du xede.

Enpresa Institutua doktorego programarekin lankidetzan aritzen da bertako ikasleen trebakuntza antolatzen eta doktoregaiak txertatzen Institutuko kideek garatutako ikerketa lerroetan.

2023an, matrikulatutako ikasle kopurua 38 da.

<https://www.ehu.eus/eu/web/doktoregoa/enpresa-zuzendaritza-ezagutza-berrikuntza-doktoregoa/defendatutako-tesiak>

4

Ezagutzaren trukea eta dibulgazioa

1. Ikerketa arloko praktika komunitateak

Ekimen honen helburua da komunitate akademikoko pertsonak ezagutzak trukatzeko. Pertsona horiek interesa izan behar dute enpresari aplikatutako ekonomiarekin zerikusia duten gaien ikerketan. Enpresa Institutuak, Finantza Ekonomia II Sailak eta «Enpresa Zuzendaritza Berrikuntzaren eta Internazionalizazioaren ikuspegitik» doktorego programak bultzatzen dituzte komunitateak.

Bilera tematikoak egiten dituzte. Saio bakoitzak bi zati ditu; batetik, azalpen zati labur bat egiten du pertsona batek edo gehiagok; eta, bestetik, bertaratuek, nahi izanez gero, ezagutza eta/edo esperientziak trukatzeko dituzte.

2023an lau komunitate ospatu dira, beraietan online parte hartu ahal izan delarik, fisikokiz gain:

Ikastaroa: “Análisis de datos con Stata”, Paola Bully Garayk emana (23/01/24 eta 23/01/26)

“Research challenges in the acceptance of renewable energy and the promotion of low-carbon behavior”, Rolf Wüstenhagen-ek emana, Chair of Management of Renewable Energies, University of St. Gallen (2023/02/06)

Ikerketa babesteko tresnak: “Investigación cualitativa: cómo mejorar los resultados comerciales de las empresas”, Aitor Urquijo Cerecedak emana (2023/10/31)

“Legitimidad Organizacional”, Luis Tomás Díez de Castrok emana (2023/12/01)

2. Ikertzaile bisitariak

Enpresa Institutua hainbat unibertsitatekin lankidetzan aritzen da ezagutza trukatzeko, eta aintzatetsitako ikertzaile gonbidatuak hartzen ditu Institutuko ikerketa jardueran ari daitezkeen.

Aurten honako hauek egin dituzten ikerketa egonaldiak:

Azucena Vicente Molina. Ikertzailea. 2022ko urtarrilaren 1etik.

Linnik Israel Lima Teixeira. São Pauloko Unibertsitateko ikaslea. 2023ko urriaren 3tik 2024ko ekainaren 30era.

Nicolle Dahianna Narvaez Reinel. Santiago de Caliko Unibertsitateko irakasle bisitaria. 2023ko azaroaren 15etik abenduaren 8ra.

Sara Gabriela Trazancos Tirado. IK ikertzailea. Zientzia eta Gizarte Garapenaren eta Transferentziaren arloko Errektoreordetza. 2023ko irailaren 29tik 2024ko irailaren 29ra.

4. Ezagutzaren trukea eta dibulgazioa

Hitzaldiak eta ikustaldiak enpresetara

Enpresa Institutuak lan aktiboa egiten du hitzaldiak, jardunaldiak eta enpresen bisitak antolatzen; horrek esparru akademikoaren eta profesionalaren arteko hurbilketa ahalbidetzen du, bai eta institutuak sustatutako jardueretan parte hartzen duten pertsonen eta enpresa eragile garrantzitsuen arteko ezagutza trukea egiteko ere. Jardueren artean, honako hauek nabarmentzen dira:

Hitzaldiak/Enpresarekin topaketak

1. **Jokin Jiménez, Ternua Groupen** zuzendari nagusia "Los intangibles en la creación de valor", (2023/01/20)
2. **Eudald Carbonell, ATAPUERCA** proiektuaren zuzendarikidea, "El futuro de la humanidad", (2023/02/10)
3. **Jon Fermín San Julián, Ore Esportsen** CEOa eta fundatzailea, "Twitch, gamers y e-sports: nuevas estrategias para llegar al público joven en la era digital", (2023/02/10)
4. **Iñigo Marco-Gardoqui, Alantra Wealth Managementeko** zuzendari nagusia eta kontseilaria, "La Banca Privada en España", (2023/02/17).
5. **Oscar Martínez Sáenz, Norbolsa S.V-ko** zorroen kudeaketako arduraduna, "Aplicación práctica a la Gestión de Carteras", (2023/02/27)
6. **Javier Gutierrez Castellanos, Iberdrola SAre**n Kapital Merkatua eta Finantza Arriskuen Kudeaketa Saila, "La gestión del Riesgo del Tipo de Cambio en Empresas", (2023/3/10)
7. **María Marín, Ausolan Fundazioaren** presidentea, "Ausolan: 17 mujeres", (2023/03/10)
8. **Oscar Martínez Sáenz, Norbolsa SV SA-ko** zorroen kudeaketako arduraduna, "El crecimiento de la gestión pasiva a través de ETFs y fondos Índice dentro de la industria de gestión de activos financieros", (2023/04/20)
9. **Sana Khouja, Drink Zeena-ren** CEOa eta fundatzailea, "Zeena, la revolución en el mundo del vino", (2023/04/21)
10. **Javier Serna, Biskay Consulting: Seguros y Asesores** Financieros en bazkide zuzendaria, "Planificación de la Jubilación", (2023/04/25)
11. **Ion Armentia, Diaphanunen** bazkide zuzendaria, "Gestión Alternativa de Carteras", (2023/05/05)
12. **Lander Trápaga, Arquitectura Data & AI | MEDIAPROren** arduraduna. "La Inteligencia Emocional aplicada a Marketing" (2023/05/05)
13. **Joseba Villate, ALTERITYren** CEOa eta fundatzailea, "Emprender en una startup industrial", (2023/05/19)
14. **Santiago Galletero Sepúlveda, Norwealth Agencia de Valores-en** bazkidea, "Gestión de SICAV's", (2023/06/02)
15. **Iñigo Peña, Valor Óptimoren** zuzendari bazkidea, "Asesoramiento y Planificación Financiera", (2023/06/09)
16. **María Aldecoa (HR Business Partner) eta Miren Romo (LHko eta CSRko** arduraduna) **Bridgestone Hispania Manufacturing SLn,** "Diversidad, igualdad e inclusión en la industria", (2023/06/16)
17. **Ines Monguilot, Kutxabank Seguros-en** kontseilari aholkularia, "Experiencias en la digitalización en los pagos", (2023/09/27).
18. **Juan Ignacio Vidarte, Guggenheim Bilbao Museoko** zuzendari nagusia, "Una

- institución cultural, instrumento de transformación”, (2023/09/29)
19. **Ernesto Ubieto**, UK Hiltiko salmenta zuzendaria, (2023/09/29)
20. **Antón Pradera**, CIE Automotivoko presidentea, “Back to Basics”, (2023/10/6)
21. **Herbert Diess**, Infineoneko presidentea, “Combating climate change with semiconductors”, (2023/10/27)
22. **Alex Cruz**, WestJet-eko presidente ohia eta British Airways-eko CEO ohia, “Una experiencia de aprendizaje continuo” (2023/11/03)
23. **Santiago Galletero Sepúlveda**, Norwealth Agencia de Valores-en bazkidea, “La gestión de Renta Fija: una visión práctica”, (2023/11/14)
24. **Jesús Esmorís**, Tubacexeko kontseilari ordezkaria, “Importancia de un modelo de gestión”, (2023/11/24)
25. **Maidor Hormaza**, Kaikuren marketineko zuzendaria, “La marca marca la diferencia”, (2023/11/10)
26. **Leire Barañano**, Neiker erakundearen zuzendari nagusia (2023/12/01)
27. **Asier García**, Bilboko BIDAIDEAK saskibaloiko talde paralinpikoaren kapitaina eta liderra, “Una historia de superación... ¿o no?”, (2023/12/15)

4. Ezagutzaren trukea eta dibulgazioa

Enpresetara ikustaldiak

1. Sidrería Uxarte (2023/01/21)
2. Bodegas Valdelana, uan Jesús Valdelana bodegako zuzendari nagusiarekin (2023/04/01)
3. Cadenas VICINAY (2023/06/30)
4. MERCEDES, Gasteizko fabrika, Jon Bueno etengabeko hobekuntzako prozesuen zuzendariarekin (2023/06/02 eta 2023/11/24)
5. ULMA embedded, Asier Olaguenaga, zuzendari nagusia (2023/10/31)
6. MERCEDES, Gasteizko fabrika, Jon Bueno etengabeko hobekuntzako prozesuen zuzendariarekin (2023/11/24)

enpresa
institutua
Instituto de Economía Aplicada a la Empresa

eman ta zabal zazu

Universidad del País Vasco Euskal Herriko Unibertsitatea

NAZIOARTEKO
BIKAIN TASUN
CAMPUSA
CAMPUS
DE EXCELENCIA
INTERNACIONAL